

punten' ter beschikking kon stellen. Daar was maar bitter weinig mee te kopen. Trouwens, toen eind '43 een distributieregeling voor scheermesjes afgekondigd werd, beschikte men in eerste aanleg voor de twee miljoen jongens en mannen die op die regeling een beroep deden, slechts over ruim $4\frac{1}{2}$ miljoen mesjes: iets meer dan twee mesjes per persoon. Wij moeten dit aspect steeds in het oog houden: doordat de Nederlandse industrie in toenemende mate voor Duitsland werkte, schoot er voor de Nederlandse bevolking steeds minder en op bepaalde sectoren tenslotte niets over.

*

Bijna f 4 miljard aan Duitse orders dus in vier jaar tijd. Hoe groot bij die orders het aandeel van de *Wehrmacht*-orders was, weten wij slechts voor de eerste twee jaar: 'etwa die Hälfte', meende de *Zentralauftragsstelle*, maar zij tekende daarbij aan:

*'Die andere Hälfte umfasst Aufträge des sogen. zivilen Sektors, der aber nach unseren Feststellungen einen grossen Prozentsatz indirekter Wehrmächtaufträge enthält, besonders bei der eisen- und metallverarbeitenden Industrie.'*¹

Het aandeel van de *Wehrmacht*-orders is van de zomer van '42 af stellig tot boven de helft gestegen, vermoedelijk zelfs ver daarboven. Volgens een uit oktober '44 daterend overzicht van het *Oberkommando der Wehrmacht*² produceerde Nederland in '43 (naar de waarde berekend) 2 à 3% van alle bewapening waarover Duitsland in dat jaar de beschikking kreeg: 14% van de schepen (handelsschepen inbegrepen), 1% van de vliegtuigen, 8% van het *Nachrichtengerät* (hoofdzakelijk radio's voor militair gebruik), 4% van de optische artikelen, 10% van het 'allgemeine Wehrmachtsgerät' en 1% van de motorvoertuigen. Dan was er nog de categorie 'Bekleidung und Ausrüstung', maar daarvoor werd in dit stuk geen percentage genoemd.

Ondoenlijk zou het zijn, een overzicht te geven van hetgeen aan militaire goederen geproduceerd is. Op een aantal sectoren komen wij nog terug. Hier willen wij slechts vermelden dat een uit begin oktober '42 daterend overzicht, door de *Rüstungsinspektion* opgesteld, van Nederlandse leveranties uitsluitend ten behoeve van het Duitse leger (de *Kriegsmarine* en de *Luftwaffe*

¹ *Zentralauftragsstelle*: 'Zweijahresbericht' (24 juni 1942), p. 1 (*Zast*, B2/2c). ² Neur. doc. EC-87 (*OCCWC*, 88/3).